

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2023 - 2026

Tyrnävän kunta
2024

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	4
2 ARVIOINTI LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN EDISTÄMISESTÄ VALTUUSTOKAUDELLA 2019 - 2022	6
3 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN TILA SUOMESSA.....	14
4 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN TILA TYRNÄVÄLLÄ	15
5 VARHAISKASVATUS, ESIOPETUS JA PERUSOPETUS	18
5.1 Varhaiskasvatus	18
5.2 Esiopetus	18
5.3 Perusopetus	19
5.3.1 Oppilaan ohjaus	19
5.3.2 Opiskelun, oppimisen ja koulunkäynnin tuki	20
5.4 Lukio-opetus	20
5.5 Lapsille ja nuorille suunnatut ennaltaehkäisevät perustason palvelut.....	21
5.5.1 Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	21
5.5.2 Opiskeluhoito.....	21
6 NUORISOTYÖ	22
6.1 Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus.....	23
6.2 Liikuntapalvelut	24
6.3 Kirjastopalvelut	25
6.4 Kulttuuripalvelut.....	28
6.5 Työllisyyspalvelut	29
6.6 Vapaa sivistystyö	30
6.7 Seurakunta ja diakoniatyö.....	31
6.8 Yhdistykset, järjestöt ja säätiöt	32
7 HYVINVOINTISUUNNITELMAN 2023 – 2026 TAVOITTEET JA TOIMENPITEET ..	32
8 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN SEURANTA JA ARVIOINTI	33
9 HYVINVOINNIN EDISTÄMISTÄ TUKEVAT SUUNNITELMAT	34
LÄHTEET.....	35

1 JOHDANTO

Kunnan tehtävänä on asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen. Tehtävää toteutetaan kunnan kaikissa palveluissa. Kuntalaisten hyvinvointia ja tehtyjä toimenpiteitä tulee seurata säännöllisesti ja laatia suunnitelma hyvinvoinnin edistämiseksi. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutuneista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmistettava laajempi hyvinvointikertomus. (Sote-järjestämislaki 6§). Tyrnävällä laaja hyvinvointikertomus- ja suunnitelma on hyväksytty valtuustossa 7.11.2022. Tyrnävän kunnan laaja hyvinvointikertomus sisältää eri ikäryhmien hyvinvointiin liittyvät katsaukset, arvion toteutuneista hyvinvoinnin edistämisen toimenpiteistä ja suunnitelman hyvinvoinnin edistämiseksi. Lisäksi jokaisella kunnalla on velvollisuus laatia lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien tarkoituksena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia kunnassa ja hyvinvointialueella. Koska lastensuojelun järjestämisvastuu kuuluu hyvinvointialueelle, hyvinvointialueen suunnitelman tavoitteena on myös tukea lastensuojelun järjestämistä ja kehittämistä. Kunnan ja hyvinvointialueen on tehtävä yhteistyötä suunnitelmien laadinnassa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmat ovat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa (järjestämislaki) tarkoitettuja hyvinvointisuunnitelmia, joten hyvinvointialueen ja kunnan yhteistyövelvoitteista säädetään tarkemmin järjestämislain 6 ja 7 §:ssä (THL, viitattu 18.10.2023).

Tyrnävän kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatimisesta vastaa henkilöstö- ja hyvinvointijohtaja yhdessä sivistysjohtajan kanssa. Valmisteluprosessissa ovat mukana yläkoulun lehtori, varhaiskasvatuspalveluiden esiopettaja, nuoriso-ohjaaja, työllisyys- ja hyvinvointikoordinaattori, oppilaskunnat sekä lisäksi koulujen oppilaita eri vuosiluokilta. Myös sidosryhmät kuten Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue (Pohde), yhdistykset ja nuorisovaltuusto ovat tuottaneet hyvinvointisuunnitelmaan liittyvää aineistoa.

Kuten Tyrnävän kunnan hyvinvointikatsauksessa (2023) on kuvattu, Tyrnävän väestön rakenteen merkittävä piirre on sen nuorten kuntalaisten suuri osuus. Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä on 30,1 %:ia, kun koko maan vastaava luku on 15,4 %:ia (Tilastokeskus 2022.) 0–6-vuotiaiden ja 7–15-vuotiaiden osuus on laskenut edelleen vuosien 2021–2022 välisenä aikana. 16–24-vuotiaiden osuus on puolestaan noussut vuosien 2021–2022 välisenä aikana muutosprosentin ollessa 2,25 %. Väestöennusteen (2025) mukaan 0–6-vuotiaiden ja 7–15-vuotiaiden osuus tulee laskemaan edelleen, mutta 16–24-vuotiaiden osuus nousee myös tulevaisuudessa. Valtakunnallisesti tarkasteluna 16–24-vuotiaita on vähemmän Tyrnävällä kuin Pohjois-Pohjanmaalla ja koko maassa

keskimäärin. Tämä saattaa selittyä osaksi sillä, että Tyrnävällä ei ole toisen asteen ammatillista oppilaitosta, jonka vuoksi nuoret muuttavat toisaalle opiskelemaan. August Sahlsten- lukio aloitti Tyrnävällä toimintansa syksyllä 2018. Opetuksesta vastaa Oulun Lyseon lukio. Yhteistyössä lukion kanssa toimii Oulun Ammattikorkeakoulu, joka tarjoaa mahdollisuuden biotalouden ja yrittäjyysopintojen liittämiseksi osaksi lukio-opintoja. Tyrnävän kunnan yläkoulussa Kuulammen koululla toimii yrittäjyysluokat ja kulttuurikasvatussuunnitelma saatiin 21.6.2023 sivistyslautakunnan hyväksymänä osaksi Tyrnävän kunnan perusopetussuunnitelmaa. Kulttuurikasvatussuunnitelma tulee olemaan myös varhaiskasvatussuunnitelman liitteenä.

Taulukko 1. Nuorten osuus väestöstä, %

		2020	2021	2022
0 - 6-vuotiaat, % väestöstä	Koko maa	6,6	6,4	6,2
0 - 6-vuotiaat, % väestöstä	Pohjois-Pohjanmaa	7,7	7,4	7,2
0 - 6-vuotiaat, % väestöstä	Kempele	10,3	9,9	9,5
0 - 6-vuotiaat, % väestöstä	Liminka	12,4	11,8	11,5
0 - 6-vuotiaat, % väestöstä	Lumijoki	10,3	9,9	8,9
0 - 6-vuotiaat, % väestöstä	Tyrnävä	11,8	11,3	11,1
7 - 15-vuotiaat, % väestöstä	Koko maa	10,1	10,1	10
7 - 15-vuotiaat, % väestöstä	Pohjois-Pohjanmaa	12,5	12,4	12,2
7 - 15-vuotiaat, % väestöstä	Kempele	15,2	15,3	15,3
7 - 15-vuotiaat, % väestöstä	Liminka	21,7	21,3	21,1
7 - 15-vuotiaat, % väestöstä	Lumijoki	18,7	17,9	17,7
7 - 15-vuotiaat, % väestöstä	Tyrnävä	20,9	21	20,6
16 - 24-vuotiaat, % väestöstä	Koko maa	9,9	9,8	9,9
16 - 24-vuotiaat, % väestöstä	Pohjois-Pohjanmaa	11,2	11,4	11,5
16 - 24-vuotiaat, % väestöstä	Kempele	9,7	9,5	9,6
16 - 24-vuotiaat, % väestöstä	Liminka	10	10,4	10,6
16 - 24-vuotiaat, % väestöstä	Lumijoki	10,3	10,5	11,3
16 - 24-vuotiaat, % väestöstä	Tyrnävä	8,6	8,9	9,1

© THL, Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi 2005-2023

Taulukko 2. Väestöennuste, %

		2021	
0 - 6-vuotiaat, % väestöstä, väestöennuste 2025 (laskettu 2021)	Tyrnävä	yhhteensä	10,5
7 - 15-vuotiaat, % väestöstä, väestöennuste 2025 (laskettu 2021)	Tyrnävä	yhhteensä	18,8
16 - 24-vuotiaat, % väestöstä, väestöennuste 2025 (laskettu 2021)	Tyrnävä	yhhteensä	10,5

© THL, Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi 2005-2023

Taulukko 3. Tyrnäväläisten nuorten määrä kymmenenvuotisikäryhmittäin.

		2020	2021	2022
0 - 9-vuotiaat, lkm 31.12.	Tyrnävä	1240	1205	1149
10 - 19-vuotiaat, lkm 31.12.	Tyrnävä	1289	1294	1337
20 - 29-vuotiaat, lkm 31.12.	Tyrnävä	484	478	468

© THL, Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi 2005-2023

2 ARVIOINTI LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN EDISTÄMISESTÄ VALTUUSTOKAUDELLA 2019–2022

Tyrnävän kunnan valtuustokauden 2019–2022 lasten ja nuorten hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisen suunnitelman tavoitteina ja toimenpiteitä olivat:

1. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden kokonaisvaltainen hyvinvointi
 - liikunnan lisääminen
 - monipuolisen lukutaidon edistäminen
 - lasten ja nuorten osallistaminen kulttuuripalvelujen suunnitteluun
 - perhekeskusmalli
2. Vuorovaikutteinen yhteistyö
 - koulut, oppilashuolto, kuntaorganisaatio, kotikoulu-foorumi
3. Syrjäytymisen ja ongelmien ehkäiseminen sekä varhainen puuttuminen
 - Päiväkodit, koulut, oppilashuolto, sosiaalitoimi
 - Nuorten tukeminen kouluttautumiseen: koulut, nuorisotyö, etsivä nuorisotyöntekijä, Tyrnävän paja
 - Kiva-koulu toiminta
4. Koulutustason nosto
5. Nuorisotyöttömyyden alentuminen

1. **Opetuspalveluissa** välituntiliikunta pyöri korona-ajan jälkeen hyvin. Liikuntaluokka perustettiin 2022. Opetukseen on pyritty lisäämään liikuntaa mm. Seppo-sovelluksen avulla.

Äidinkielen opetuksessa perustettiin Tavoita-tason mukaiset opetusryhmät tukemaan oppilaan lukutaidon kehittymistä omalla tavoitetasollaan. Lukudiplomin suunnittelu aloitettiin.

Varhaiskasvatus ja esiopetus on osallistunut Tyrnävän Lukeva kunta –ohjelmaan. Lukemisen kulttuuri ja lukutaiton vahvistaminen –hanke oli yhdessä alkuopetuksen kanssa. Hanke syvensi kirjaston sekä esi- ja alkuopetuksen yhteistyötä ja antoi hyvät lähtökohdat toiminnan jatkumiselle.

Kulttuuritoimi vahvistui, kun osa-aikainen kulttuuriohjaaja aloitti työskentelyn Tyrnävän kunnassa toukokuussa 2022. Yksi kulttuuriohjaajan tehtävistä on tapahtumatuotannon lisäksi edistää kulttuurikasvatussuunnitelman päivitystyötä. Päivitystyö saatiin päätökseen, kun kulttuurikasvatussuunnitelma saatiin 21.6.2023 sivistyslautakunnan hyväksymänä osaksi Tyrnävän kunnan perusopetussuunnitelmaa. Kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteena on taata lapsille ja

nuorille tasavertaiset mahdollisuudet tutustua monipuolisesti paikalliseen kulttuuriin ja tukea kulttuuri-identiteetin muodostumista. Se pohjaa kunnan omaan kulttuuritarjontaan ja kulttuuriperintöön sekä lasten ja nuorten omaehtoiseen toimintaan. Kulttuurikasvatussuunnitelma toteutetaan yhteistyössä varhaiskasvatuksen, koulujen, oppilaitosten ja alueen eri kulttuuri- ja taidemuseoiden kanssa.

Opetuspalvelut tekevät tiivistä yhteistyötä kulttuuritoimen kanssa. Kulttuurikasvatussuunnitelman laatiminen ja jalkauttaminen koulutyöhön.

Vuosina 2019 – 2022 **liikuntapalveluissa** on pyritty ylläpitämään ja mahdollisuuksien mukana kehittämään Tyrnävän kunnan monipuolista lasten, nuorten ja lapsiperheiden liikuntatarjontaa. Kunta on ollut mukana järjestämässä lapsille, nuorille ja lapsiperheille suunnattuja liikuntatapahtumia yhdessä muiden alueen toimijoiden kanssa. Lisäksi kunta on tarjonnut mahdollisuuden osallistua edullisesti liikuntaharrastuksiin, kuten tanssikursseille (vanhempitaapero -tanssi ja 10-13 -vuotiaiden tanssi) sekä kesäisin lasten uimakouluihin. Tyrnäväläisten yhdistysten alle 18-vuotiaille suunnattuun toimintaan kunnan liikuntatilat ovat olleet maksuttomassa käytössä. Yksityishenkilöt ovat saaneet liikuntatilojen tilavuokrat puoleen hintaan, kun vuorolle osallistujista yli puolet on ollut alle 18-vuotiaita tyrnäväläisiä. Myös kuntosalin kausimaksut on tarjottu alle 18-vuotiaille tyrnäväläisille puoleen hintaan.

Harrastamisen Suomen mallin -kerhotoiminnan käynnistyminen hankkeen kautta vuonna 2021 lisäsi merkittävästi lasten ja nuorten liikuntatarjontaa. Alakoululaiset ovat voineet harrastaa Harrastamisen Suomen mallin kautta Tyrnävällä mm. karatea, sählyä, parkouria, potkunyrkkeilyä sekä erilaisia eläin- ja kepparikerhoja, joissa liikutaan paljon. Yläkoululaisille on ollut tarjolla ohjattua kuntosaliharjoittelua sekä sählyä. Lajit ovat vaihdelleet vuosittain ja tarjontaa on määrittänyt paljolti se, mistä ja minne ohjaaja on saatu palkattua.

Perhekeskusmalli toteutettiin Tyrnävällä sähköisenä palveluna vuonna 2021. Perhekeskus oli palvelujen kokonaisuus, joka sisälsi lapsille ja perheille suunnatut hyvinvointia ja terveyttä edistävät, kasvua ja kehitystä edistävät sekä varhaisen tuen ja hoidon palvelut. Palvelut ja yhdyshenkilöt koottiin samaan paikkaan Tyrnävän kunnan verkkosivuille sähköiseen muotoon. Sosiaali- ja terveystieteiden palvelut perhekeskuksineen siirtyivät hyvinvointialue Pohteelle 1.1.2023.

2. Vuorovaikutteista yhteistyötä edistettiin **opetuspalveluissa** muun muassa seuraavin toimenpitein:

- Välituntikahvit nuorisotoimen ja seurakunnan järjestäminä

- Nuorisotoimi, liikuntatoimi, 4H ja seurakunta on jalkautuneet koululla järjestettäviin tapahtumiin ja tempauksiin
- Koti-koulufoorumi on osallistunut vanhempainiltoihin

Varhaiskasvatuksessa on tehty asiakastytyväisyyskyselyt vuonna 2020 sekä 2022. Kyselyn perusteella tulos oli kokonaisuudessaan hyvä ja perheet ovat olleet pääsääntöisesti tyytyväisiä varhaiskasvatustoimintaan. Parantamisen varaa nähtiin eniten päiväkotien piha-alueissa ja sisätilojen toimintaympäristöissä. Piha-alueita on tämän jälkeen uusittu ja parhaillaan rakentuu uusi päiväkoti. Perheille suunnattuja joulu- ja kevättapahtumia on järjestetty vuosittain. Korona-aikana tilaisuudet järjestettiin ulkotapahtumina.

3. **Perusnuorisotyössä** kohdattiin suurin osa perusnuorisotyön piirissä olevista kuntalaisista. Nuorisotyötä on toteutettu nuorisotilatoiminnan, erilaisten tapahtumien, aktiviteettien, retkien, jalkautuvan nuorisotyön sekä digitaalisen nuorisotyön keinoin. Koulussa tehtävää nuorisotyötä on toteutettu mm. lautapeli- ja välituntikahvien merkeissä sekä osallistamalla koulun tapahtumiin ja vanhempainiltoihin.

Nuorisotilatoimintaa toteutettiin kolmessa taajamassa – Kirkonkylällä, Murrossa ja Temmeksellä. Tammikuussa 2023 on otettu käyttöön kuntaliiton ylläpitämä nuorisotyön sovellus, jonne kirjataan lasten ja nuorten kohtaamiset kaikissa nuorisotoimen järjestämässä toiminnoissa. Osallistujia nuorisotoimen järjestämässä toiminnassa on vuoden 2023 aikana ollut yhteensä 6291. Nuorisotyöhön saatiin vuoden 2023 huhtikuussa lisää resursseja. Tällä hetkellä nuorisotoimella on vastaavan nuoriso-ohjaajan lisäksi kaksi vakituista nuoriso-ohjaajaa.

Tyrnävän kunta on järjestänyt kesäkerhotoimintaa 1.–4. -luokkalaisille tyrnäväläisille lapsille myös vuosina 2019–2022. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden henkilökunnan koordinoimaa kesäkerhotoimintaa on järjestetty kolmessa taajamassa ja ohjaajina toimivat koulunkäynnin ohjaajat. Kesäkerhotoiminnan sisältöihin on kiinnitetty erityistä huomiota, ja koulunkäynnin ohjaajat ovat suunnitelleet monipuoliset kerhoviikot yhdessä kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden henkilöstön kanssa. Kesäkerhotoiminta monipuolisine sisältöineen ja välipaloinen on hyvää ennakoivaa ja ennaltaehkäisevää palvelua, jolla tuetaan moniammatillisesti tyrnäväläisiä lapsiperheitä.

Nuorisotyötä yhteisöllisessä ympäristössä -hankkeen kautta nuorisotyöntekijä toimi Kuulammen koululla sekä perusnuorisotyössä vuoden 2021 alusta vuoden 2022 kevääseen. Hankkeen työntekijä piti muun muassa viikoittain kahvituksia ja lautapeliuokioita koululla. Hankkeen kautta

järjestettiin huhtikuussa 2022 seksuaalikasvatusluennot yläkoululaisille, ammattikasvattajille sekä huoltajille. Hanketyöntekijä kohtasi päivittäin noin 20 nuorta.

Syksyllä 2021 toteutui Nousevan rannikkoseudun ja Tyrnävän kunnan kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden hanke Lakeuden kasvateista eurooppalaisia. Hankkeen aikana kaksi Solidaarisuusjoukkojen nuorta vapaaehtoista työskenteli Tyrnävän kunnalla noin kolme kuukautta. Hankkeen tavoitteena oli mm. lisätä solidaarisuutta, nuorten aktiivista osallistumista ja lisätä ymmärrystä erilaisista kulttuureista ja tavoista sekä muistuttaa nuoria Euroopan tarjoamista mahdollisuuksista kulttuurin, opiskelun ja työelämän saralla.

Opetuspalveluissa syrjäytymisen ja ongelmien ehkäisemistä sekä varhaista puuttumista edistetään muun muassa seuraavin toimenpitein:

- Poissaolojen seuranta
- Pienluokka tukemaan mahdollisten koulupudokkaiden koulunkäyntiä
- Yhteistyö koulun ja sosiaalitoimen kanssa ollut sujuvaa
- Yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän kokoontumiset neljästi lukuvuodessa
- Etsivä tukenut yhdeksäsluokkalaisia löytämään oikean opintopolun toiselle asteelle
- Nuorisotyön hanketyöntekijä jalkautunut koululle
- Kiva-koulu toiminnassa Pääpaino on ennaltaehkäisevässä toiminnassa. Säännölliset kiva-oppitunnit 7.-luokkalaisille ja ryhmäytymistunnit muille luokka-asteille.
- Kiva-kysely keväisin ja kyselyn tuloksiin reagoiminen seuraavana lukuvuonna.

Tyrnävän kunta tarjoaa perheille **avoimen varhaiskasvatuksen** palveluita, jotka on tarkoitettu kotihoidossa oleville 2–5 –vuotiaille lapsille. Toiminta on ohjattua ja tavoitteellista varhaiskasvatusta, joka perustuu Tyrnävän kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Avoin varhaiskasvatus on toiminut säännöllisesti muuten paitsi keväällä 2020 koronasulun aikana.

Varhaiskasvatuksessa on otettu käyttöön Tyrnävän kunnalle 2019 tehty opinnäytetyö ”Laatumukuloita pelloilta ja pirteistä”, *Suunnitelma kiusaamisen ehkäisemiseksi Tyrnävän kunnan varhaiskasvatuksessa*. Suunnitelma otettiin aktiiviseen käyttöön syksyllä 2020 tekemällä yksikkötason suunnitelmat kaikkiin varhaiskasvatusyksiköihin. Yksikkötason suunnitelmat päivitetään vuosittain toimintakauden alussa.

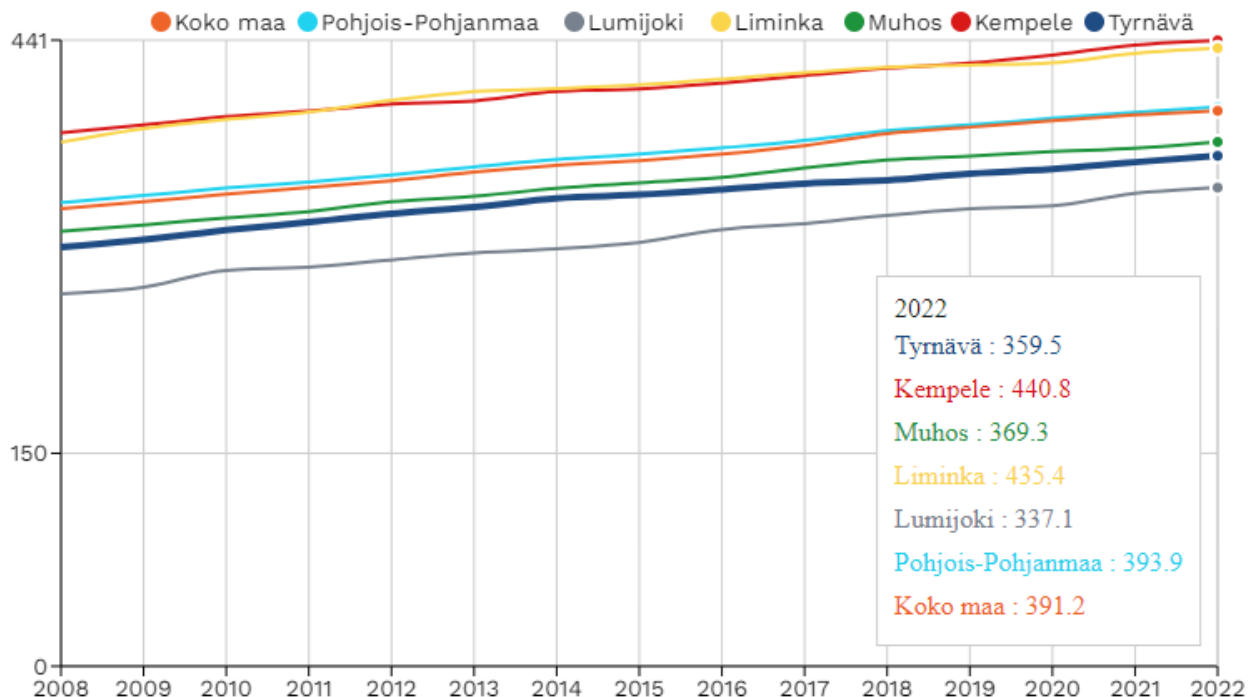
Varhaiskasvatuksessa on käytössä Lapset puheeksi -menetelmä. Keskustelu on vapaaehtoinen ja sitä tarjotaan kaikille 2- ja 5-vuotiaiden lasten vanhemmille sekä tarvittaessa. LP-työn tavoitteena

on tukea lapsia ja perheitä heidän arkisessa ympäristössään sekä rakentaa vanhempien, muiden lapsen elämän tärkeiden ihmisten ja lapsen välille yhteistä ymmärrystä arjesta.

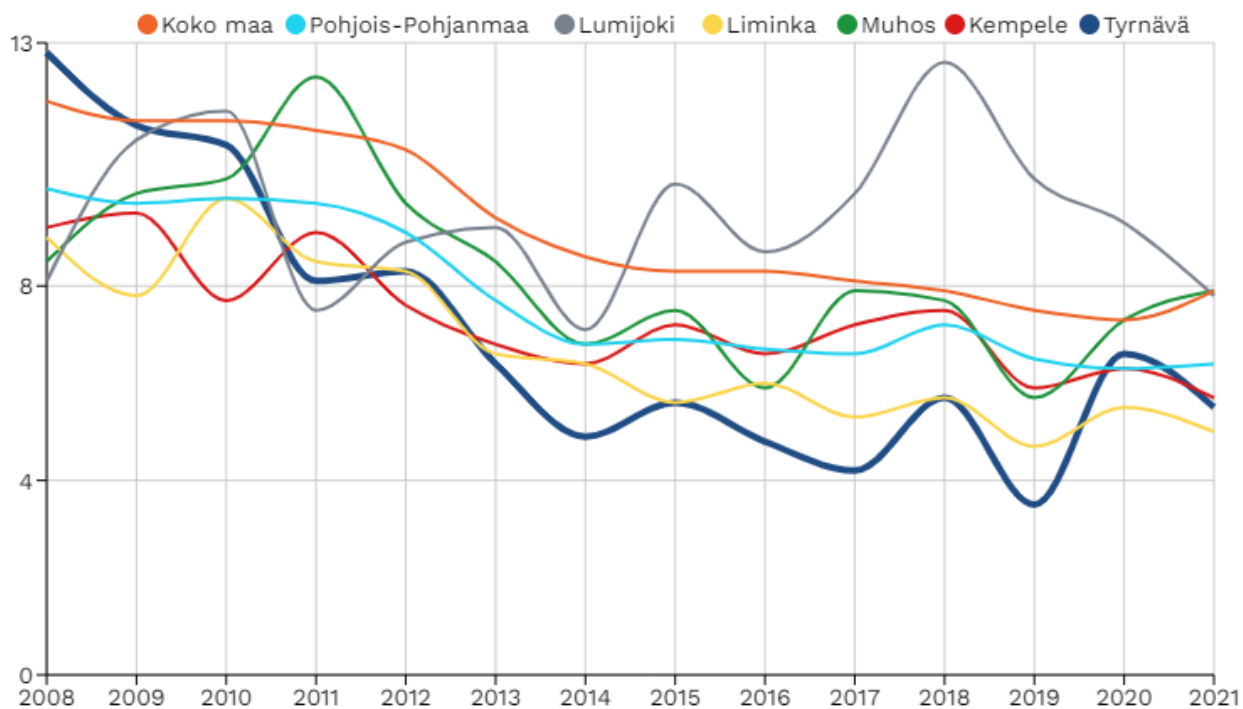
Tyrnävän kunnan päiväkotien henkilöstöä osallistui syksyllä 2021 Oulun yliopiston TunTuVa tutkimus- ja koulutushankkeeseen. Hanke keskittyi tunnesäätelyn tukemiseen varhaiskasvatuksessa. Lisäksi positiivinen pedagogiikka on otettu varhaiskasvatuksessa arjen työkaluksi. Tähän liittyen henkilöstölle on järjestetty koulutusta.

4. Yksi Tyrnävän kunnan strategisista valinnoista on luoda mahdollisuus elinikäiselle oppimiselle. Kunnan asukkaiden koulutustaso onkin kasvanut tasaisesti viime vuosien aikana. Kasvua on tapahtunut kaikissa oppiasteissa. Koulutustasomittain ilmaisee väestön koulutustason, joka on mitattu laskemalla perusasteen jälkeen suoritettujen korkeimman koulutuksen keskimääräinen pituus henkeä kohti. Vuonna 2020 Tyrnävän kunnan koulutustasomittain on ollut 350,2, vuonna 2021 355 ja vuonna 2022 359,5. Koulutustasomittain oli vuonna 2022 koko maassa 391,2. Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24-vuotiaiden prosentiosuus vastaavan ikäisestä väestöstä laski vuosien 2020 ja 2021 välisenä aikana. Muutosprosentti oli -16,67. Laajan hyvinvointisuunnitelman 2021–2025 yhdeksi toimenpiteeksi on nostettu se, että pidämme huolen siitä, että kaikille perusopetuksesta toiselle asteelle siirtyville oppivelvollisille löytyy sopiva jatkokoulutuspaikka.

Kuva 1. Koulutustasomittain

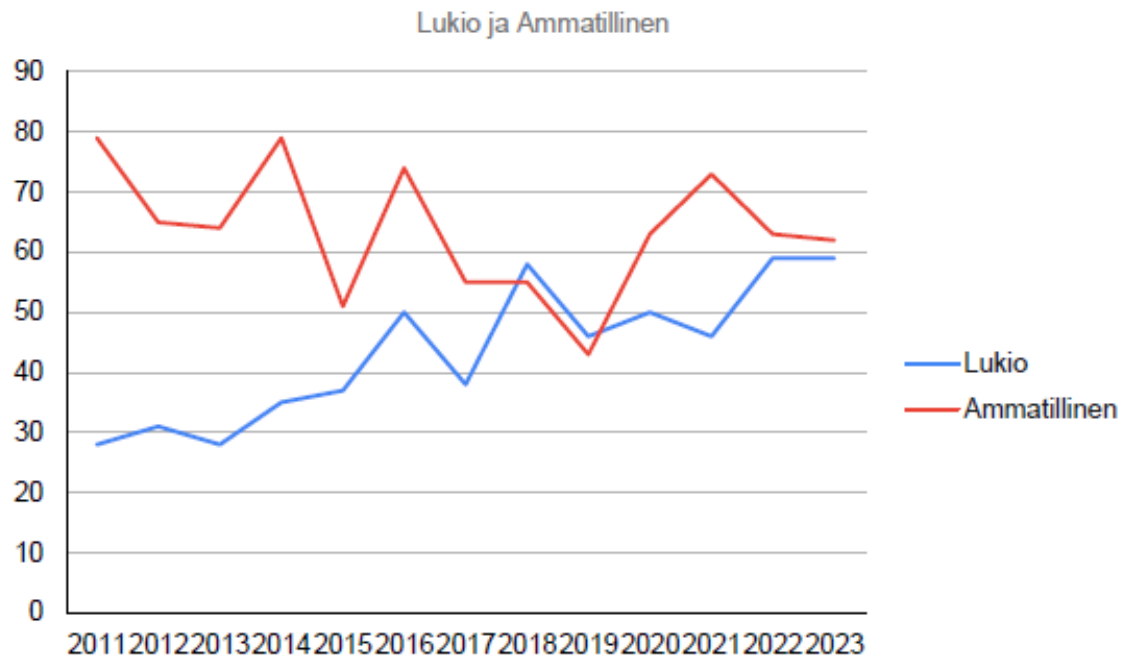
Kuva 2. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä.

Taulukko 4. Jatkokoulutukseen sijoittuminen 2019–2023.

	2019	2020	2021	2022	2023
Lukio	46	50	46	59	59
Ammatillinen oppilaitos	43	63	73	63	62

Kuva 3. Lukioon ja ammatilliseen koulutukseen sijoittumiset

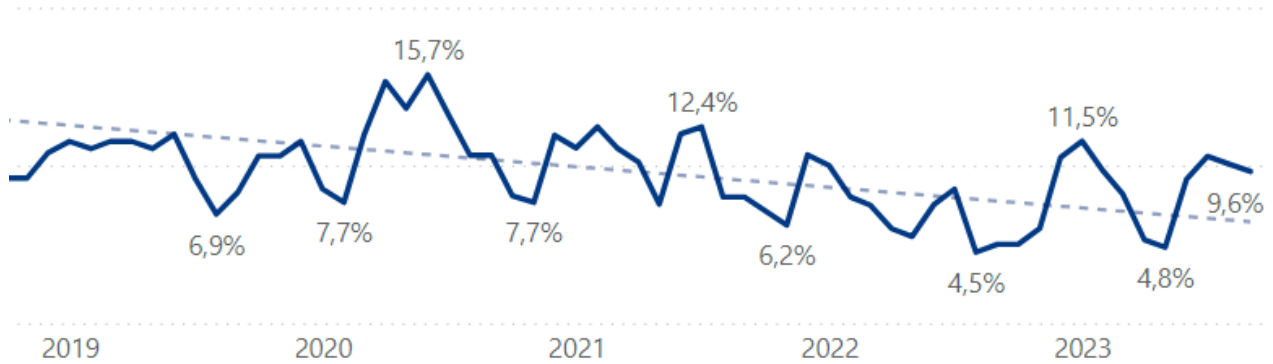

5. Vaikka Tyrnävällä työttömyysaste on ollut kokonaisuudessaan maakunnan matalimpia, on alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden osuus alle 25-vuotiaasta työvoimasta ollut viime aikoina suurempi. Työttömyys on korkeinta silloin, kun nuoret päättävät opintojaan.

Kuva 4. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta, Tyrnävä (PowerBI)

Kuva 5. Alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden osuus alle 25-vuotiaasta työvoimasta, Tyrnävä (PowerBI).

Tyrnävä on ollut mukana työllisyyden kuntakokeilussa maaliskuusta 2021 alkaen. Moniammatillista ja monialaista yhteistyötä on kehitetty paljon, joskin tilannetta on välillä haastanut sosiaalityöntekijöiden suuri vaihtuvuus tai puuttuminen kokonaan. Pienessä kunnassa asiakkaan asioissa työskentelevät asiantuntijat on ollut kuitenkin helppo saada saman pöydän ääreen. Moniammatillinen yhteistyö on vienyt asiakkaiden asioita eteenpäin. Asiakkaita ei pystytä aina auttamaan pelkästään työllisyyspalveluiden käytettävissä olevilla keinolla. Terveysongelmat, pitkät välimatkat, syrjäkylillä asuminen, harvakseltaan kulkeva julkinen liikenne, työpaikkojen ja työllistymistä edistävien palvelujen pieni määrä ja ammatillisen oppilaitoksen puuttuminen haastavat työllisyyspalveluissa työllistämisen edistämistä.

Tyrnävän kunnan lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2019–2022 haasteiksi nostettiin muun muassa kouluterveyskyselyn (2019) perusteella:

- Tyttöjen kokema keskinkertainen tai huono terveydentila
- Nuorten yksinäisyys
- Nuuskan käyttö
- Kannabiksen helppo saatavuus
- Henkinen ja fyysinen väkivalta
- Seksuaalinen häirintä

Kun verrataan vuoden 2019 ja 2021 sekä 2023 kouluterveyskyselyn tuloksia toisiinsa, voidaan todeta, että samat asiat haastavat meitä edelleen niin paikallisesti kuin valtakunnallisestikin. Lisäksi on tullut uusia terveyttä haittaavia ilmiöitä kuten sähkö tupakka. Seuraavissa kappaleissa tarkastellaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilaa Suomessa ja Tyrnävällä.

3 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN TILA SUOMESSA

Kouluterveyskyselyyn 2023 tilastoraportti perustuu 246 747 lapsen ja nuoren vastauksiin. Tuloksia tarkastellaan suhteessa edelliseen tiedonkeruuvuoteen (2021), joka oli vielä koronapandemian aikaa.

THL:n tilastoraportin mukaan tytöistä yli kolmannes ja pojista joka viides kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Kouluterveyskyselyyn vastanneista lapsista ja nuorista suuri osa kuitenkin kertoi olevansa tyytyväinen elämäänsä. Perusopetuksen 4. ja 5. luokan oppilaat olivat yleisemmin tyytyväisiä elämäänsä kuin perusopetuksen 8. ja 9. luokan oppilaat sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat. Elämään tyytyväisten perusopetuksen 8. ja 9. luokan oppilaiden sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden osuudet olivat pienentyneet hieman vuodesta 2021.

Terveydentilansa koki keskinkertaiseksi tai huonoksi noin kolmannes tytöistä perusopetuksen 8. ja 9. luokalla, lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa. Pojilla vastaavat osuudet olivat 16–20 prosenttia. Perusopetuksen 4. ja 5. luokan tytöistä 14 prosenttia ja pojista yhdeksän prosenttia koki terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Vuonna 2023 terveytensä keskinkertaiseksi tai huonoksi kokeneiden osuudet olivat lähes ennallaan vuoteen 2021 verrattuna.

Koulunkäynnistä pitivät yleisimmin perusopetuksen 4. ja 5. luokan oppilaat (pojat 70 % ja tytöt 76 %) sekä ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat (pojat 83 % ja tytöt 73 %). Perusopetuksen 8. ja 9. luokan oppilaista koulunkäynnistä piti noin puolet ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista noin kaksi kolmasosaa. Vuonna 2023 koulukäynnistä pitäneiden osuus oli pienentynyt vuodesta 2021 muilla paitsi ammattiin opiskelevilla.

THL:n tilastoraportin (2023) päälöydökset olivat:

- Suuri osa lapsista ja nuorista on tyytyväisiä elämäänsä.
- Terveydentilansa koki keskinkertaiseksi tai huonoksi perusopetuksen 8. ja 9. luokan sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten (AOL) opiskelijatytyöistä 31–40 prosenttia ja pojista 16–20 prosenttia.
- Kohtalaisesta tai vaikeasta ahdistuneisuudesta kertoi noin kolmannes tytöistä ja 7–8 prosenttia pojista perusopetuksen 8. ja 9. luokilla sekä lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa.
- Vähintään viikoittain tapahtuvaa kiusaamista oli kokenut viime vuosia suurempi osuus kaikilla kouluasteilla.
- Fyysisen uhan kokemukset olivat yleisimpiä 8. ja 9. luokan pojilla (21 %).

- Kokemukset yksinäisyydestä olivat lähes yhtä yleisiä kuin vuonna 2021. (THL, viitattu 27.10.2023).

Lasten ja nuorten kouluterveyskyselyn 2023 tilastoraportti löytyy kokonaisuudessaan täältä: <https://www.julkari.fi/handle/10024/147270>

4 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN TILA TYRNÄVÄLLÄ

Lasten ja nuorten kouluterveyskyselystä 2023 erittäin myönteisenä asiana nousi aiempaan tiedonkeruuseen (2021) verrattuna muun muassa se, että 4.- ja 5.-luokkalaisista vastaajista yli neljä viidestä ilmoitti, että koulukiusaaminen on vähentynyt tai loppunut kokonaan, kun kiusattu tai kiusaaja on kertonut asiasta koulun aikuiselle. Vuonna 2021 vastaavaa koki kolme viidestä vastaajasta. Lähes neljä viidestä on kokenut myös, että terveystarkastuksessa puhutaan lapselle tärkeistä asioista, kun vastaavaa on kokenut vuonna 2021 kaksi kolmasosaa vastaajista. Lisäksi lapset ovat kokeneet, että terveystarkastuksessa kuunnellaan lapsen mielipidettä. Näin on kokenut yli neljä viidestä vastaajasta (85 %). Myönteisiksi asioiksi nousivat myös tapaturmien vähentyminen koulumatkalla sekä se, että opettajat ovat kiinnostuneita siitä, mitä lapselle kuuluu. Vuonna 2023 tapaturmasta ilmoitti alle kolme kymmenestä vastaajasta, kun vuonna 2021 vastaavaa ilmoitti kaksi viidestä vastaajasta. Tyrnävän kunnan strateginen tavoite onkin olla turvallinen koti jokaiselle ja kaikelle. 4.- ja 5.-luokkalaisista vastaajista kaksi viidestä on kokenut vuonna 2023, että opettajat ovat usein kiinnostuneita siitä, mitä oppilaalle kuuluu, kun vuonna 2021 vastaavaa koki reilu kolme kymmenestä vastaajasta.

Viisi huolestuttavinta tulosta (2023) suhteessa aiempaan tiedonkeruuseen (2021) 4.- ja 5.-luokkalaisten kohdalta olivat, että yli kolme kymmenestä vastaajasta on huomannut usein olevansa netissä, vaikka ei ole huvittanut. Vastaavaa on ilmoittanut vuonna 2021 yksi viidestä vastaajasta. Yli yksi kymmenestä (11,5 %) 4.- ja 5.-luokkalaisesta on kokenut seksuaalista kommentointia, ehdottelua, viestittelyä tai kuvamateriaalin näyttämistä vuoden aikana, kun vuonna 2021 vastaavaa oli kokenut 5,1 % vastaajista. Koulu-uupumusta on kokenut yksi kahdeksasta vastaajasta (13,8 %), kun vuonna 2021 osuus oli 7,5 %. Koulu-uupumusta kokevat enemmän tytöt (16,4 %) kuin pojat (11,2 %). Kolme neljästä vastaajasta ilmoitti tulevaisuuden hyvin toimeen opettajan kanssa, kun vuonna 2021 vastaavaa ilmoitti reilusti yli neljä viidestä vastaajasta. 4.- ja 5.-luokkalaisista vastaajista 6,3 % kertoo, että on käyttänyt jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta vähintään kerran. Vuonna 2021 vastaava osuus oli 1,4 %. Pojista 9,4 % kertoo käyttäneensä jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, kun vastaava luku tytöillä on 3,1 % (2023).

Viisi myönteisintä tulosta (2023) suhteessa aiempaan tiedonkeruuseen (2021) 8.- ja 9.-luokkalaisten kohdalla olivat, että yli yhdeksän kymmenestä tukea hyvinvointiinsa tarvinneesta vastaajasta on saanut apua kouluterveydenhoitajalta, kun vuonna 2021 vastaavaa on kokenut alle kolme neljästä vastaajasta. Alle yksi kymmenestä 8.- ja 9.-luokkalaisesta vastaajasta on kokenut, että koulun aikuinen on kiusannut häntä, kun vuonna 2021 vastaavaa on ilmoittanut reilu yksi viidestä vastaajasta. Lähes kaksi viidestä vastaajasta on ilmoittanut, että omalta paikkakunnalta on helppo hankkia huumeita, kun aikaisemmin vuonna 2021 puolet on ilmoittanut vastaavaa. Alle yksi neljästä vastaajasta on ilmoittanut nukkuvansa yöllä alle kahdeksan tuntia, kun vastaavaa on ilmoittanut vuonna 2021 peräti yli yksi kolmesta vastaajasta. Alle yksi kymmenestä vastaajasta on kokenut, että hänet on jätetty huomiotta tai kaveriporukan ulkopuolella, kun vastaavaa on ilmoittanut vuonna 2021 15 % vastaajista.

Lisäksi muita myönteisiä asioita olivat muun muassa, että vaikka 8.- ja 9.-luokkalaisista tytöistä terveydentilan kokevat edelleen keskinkertaiseksi tai huonoksi yli 36 %, on tulos parantunut vuodesta 2021 (40,8 %). Sekä pojista että tytöistä terveydentilan keskinkertaiseksi tai huonoksi on kokenut alle neljäsosa vastaajista, kun vuonna 2021 luku oli yli 30 %. Neljä viidestä 8.- ja 9.-luokkalaisesta vastaajasta on kokenut, että koululounasta on riittävästi tarjolla. 8. ja 9. luokkalaisista vastaajista alle 40 % on huomannut olevansa netissä, vaikka ei ole huvittanut. Vuonna 2021 lähes puolet vastaajista on ilmoittanut vastaavaa. Myös hermostuneisuuden tunne silloin, kun nuori ei ole päässyt nettiin, on vähentynyt. Reilu yksi kymmenestä vastaajasta on tuntenut olonsa usein hermostuneeksi, kun ei pääse nettiin. Vuonna 2021 vastaava koki alle yksi viidestä vastaajasta.

8.- ja 9.-luokkalaisten osalta viidestä isoimmasta huolenaiheesta kolme liittyi koulukuraattorin tai koulupsykologin heikkoon saatavuuteen. Puolet vastaajista kokee, että he ovat saaneet tukea ja apua

hyvinvointiin koulukuraattorilta lukuvuoden aikana, kun vuonna 2021 vastaavaa on ilmoittanut 66 % vastaajista. Lisäksi reilu puolet vastaajista on kokenut, että koulukuraattorin vastaanotolle on helppo päästä, kun vuonna 2021 vastaavaa on ilmoittanut yli kaksi kolmesta vastaajasta. Vuonna 2023 alle puolet 8.- ja 9.-luokkalaisista vastaajista on kokenut, että koulupsykologin vastaanotolle on helppo päästä, kun vuonna 2021 vastaavaa on ilmoittanut noin kolme viidestä vastaajasta.

Koulukuraattorin ja koulupsykologin palvelut siirtyivät Pohteelle 1.1.2023. Tyrnävän osalta koulukuraattorin henkilömitoitus on ollut läpi vuoden liian pieni. Koulupsykologin palveluita ei ole ollut saatavilla ollenkaan.

Vuonna 2023 noin yksi viidestä vastaajasta on kokenut, että koulutyön suunnitteluun on hyvät mahdollisuudet, kun vuonna 2021 vastaavaa on kokenut lähes kolme kymmenestä vastaajasta. Yli puolet 8.- ja 9.-luokkalaisista vastaajista on kokenut päivittäiset tekemiset merkityksellisiksi, kun vastaavaa on kokenut aikaisemmin vuonna 2021 kaksi kolmesta vastaajasta.

Lisäksi muita huomioita kouluterveyskyselyssä 2023 ovat muun muassa:

- Tyrnävällä 4.- ja 5.-luokkalaisista vastaajista yli 90 % kertoo olevansa tyytyväisiä elämään. Tulos on parantunut koronavuosista. Pojat ovat tyytyväisempiä elämään (93,4 %) kuin tytöt (87,6 %).
- Tyrnävällä 8.- ja 9.-luokkalaisista vastaajista reilu 62 % kertoo olevansa tyytyväisiä elämään. Tulos on huonontunut koronavuosista. Pojat ovat huomattavasti tyytyväisempiä elämään (80,6 % vastaajista) kuin tytöt (53,7 %).
- 4.- ja 5.-luokkalaisista vastaajista 46,9 % kertoi liikkuvansa vähintään tunnin päivässä, kun vastaava osuus vuonna 2021 oli 47,8 % ja vuonna 2019 50,9 %. Pojat liikkuivat huomattavasti aktiivisemmin (55,9 %) kuin tytöt (38,3 %).
- 8.- ja 9.-luokkalaisista vastaajista 19,2 % kertoi liikkuvansa vähintään tunnin päivässä, kun vastaava osuus vuonna 2021 oli 19,4 % ja vuonna 2019 15,4 %. Pojat liikkuivat aktiivisemmin (25 %) kuin tytöt (14 %).
- 8.- ja 9.-luokkalaisista vastaajista 34,1 % kertoo lukevansa kirjoja omaksi ilokseen vähintään kuukausittain. Vastaava osuus Pohjois-Pohjanmaalla on 29,2 %. Lukuinnostus on noussut tasaisesti vuosista 2019 ja 2021. Tyrnävällä onkin ollut useita lukemisen edistämisen hankkeita.

5 VARHAISKASVATUS, ESIOPETUS JA PERUSOPETUS

5.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Huoltajilla on ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta. Varhaiskasvatus tukee ja täydentää kotien kasvatustehtävää ja vastaa omalta osaltaan lasten hyvinvoinnista. Tyrnävällä varhaiskasvatuspalveluja tuotetaan sivistystoimen alaisuudessa. Varhaiskasvatuksen johtoryhmä, johon kuuluvat varhaiskasvatusjohtaja, yksiköiden johtajat ja varhaiskasvatuksen erityisopettajat eli veot, koordinoi varhaiskasvatuspalvelujen suunnittelua, toteutusta ja arviointia. Kunta tuottaa lakisääteisiä varhaiskasvatuspalveluita päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Lisäksi kunta järjestää avointa varhaiskasvatustoimintaa. Kunta tukee yksityistä varhaiskasvatusta yksityisen hoidon tuella ja kuntalisällä sekä palvelusetelillä.

Tyrnävän kunnan varhaiskasvatuksessa on käytössä **kiusaamisen ehkäisemisen suunnitelma**, joka ohjaa, miten kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää ehkäistään ja miten siihen puututaan.

Tyrnävän varhaiskasvatuksen arvopohja rakentuu Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaisille perusarvoille sekä Tyrnävän kuntastrategian 2020–2026 arvoille, joita ovat avoimuus, kestävyys, oikeudenmukaisuus, turvallisuus sekä vastuullisuus. Kevään 2022 asiakastyytyväisyyskyselyssä lasten huoltajien näkemyksissä korostuivat yhteisten keskustelujen merkitys sekä lasten kohtaaminen yksilönä.

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea siten kuin varhaiskasvatuslaissa on säädetty. Tyrnävällä lapsen kehityksen ja oppimisen tuki järjestetään inklusiivisen periaatteen mukaan siihen päiväkot-, perhepäivähoito- tai avoimen varhaiskasvatuksen ryhmään, johon lapsi kuuluu. Lapsen tuen lähtökohtana on laadukas varhaiskasvatus. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävänä on tukea jokaisen lapsen yksilöllistä kehitystä ja oppimista. Tuen antaminen aloitetaan välittömästi, kun tuen tarve havaitaan. Yhteistyö huoltajien kanssa lapsen tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää.

5.2 Esiopetus

Esiopetuksen tehtävänä on edistää ja tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista; lähtökohtana ovat lapsen omat oppimismahdollisuudet ja vahvuudet. Tärkeää on, että lapsen tervettä itsetuntoa vahvistetaan myönteisten oppimiskokemusten avulla ja lapselle tarjotaan tilaisuus monipuoliseen vuorovaikutukseen ja leikkiin. Esiopetuksen tarkoituksena on rikastuttaa lapsen kokemusmaailmaa ja auttaa häntä suuntautumaan uusiin kiinnostuksen kohteisiin.

Kuusivuotias, seuraavana vuonna perusopetuksensa aloittava lapsi osallistuu kunnan järjestämään maksuttomaan perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen. Esiopetus on velvoittava, ja siinä noudatetaan Tyrnävän kunnan esiopetussuunnitelmaa. Jokaiselle lapselle tehdään henkilökohtainen esiopetuksen oppimissuunnitelma yhteistyössä vanhempien kanssa.

Esiopetusta järjestetään sivistystoimen alaisuudessa. Mikäli lapsi tarvitsee lisäksi varhaiskasvatusta, järjestetään esiopetus pääsääntöisesti päiväkodeissa. Muussa tapauksessa esiopetus järjestetään koulujen esiopetusryhmissä. Päiväkodeissa esiopetus järjestetään tarvittaessa yhdistetyissä ryhmissä nuorempien lasten kanssa. Esiopetusta toteutetaan paikallisen esiopetussuunnitelman mukaisesti, joka pohjautuu esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Esiopetukseen osallistuvat lapset kuuluvat perusopetuslain mukaisen kasvun ja oppimisen tuen piiriin.

Esiopetuksessa huomioidaan myönteisellä tavalla lasten erilaiset taustat liittyen muun muassa kulttuuriin, uskontoon, katsomukseen ja kieleen. Esiopetusryhmissä kiinnitetään huomioita turvalliseen oppimisympäristöön, keskinäiseen kunnioitukseen ja huolenpitoon. Ryhmissä harjoitellaan yhdessä osallistavia toimintatapoja, toisten huomioimista, kaikkien lasten osallisuuden tukemista. Kiusaamiseen ja syrjintään puututaan välittömästi.

5.3 Perusopetus

Perusopetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin perusopetuslaissa säädetään. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Opetusryhmät muodostetaan siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet. Lisäksi oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto sekä laissa määritellyt opintososiaaliset edut ja palvelut. Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskelu-ympäristöön. Oppilaalle on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, maksuton ateria. Ruokailutilanteen on oltava ohjattu. Tyrnävällä on neljä koulua, joista vuosiluokkien 1-6 kouluja ovat Kirkkomännikön koulu, Murron koulu ja Temmeksen koulu ja vuosiluokkien 7-9 Kuulammen koulu.

5.3.1 Oppilaan ohjaus

Oppilaanohjaus tukee oppilaan kasvua ja kehitystä koko peruskoulun ajan. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta. Se pyrkii ohjaamaan oppilaita opiskelussa, jatko-opintoja koskevissa kysymyksissä sekä ohjaamaan ja tutustumaan työelämään sekä ammatteihin. Opinto-ohjaaja pyrkii kehittämään oppilaiden opiskelutaitoja, itsetuntemusta, päätöksentekotaitoa ja motivoimaan tulevaisuuden suunnitteluun. Oppilas saa ohjausta valinnaisaineiden valintaan sekä jatko-opintoihin. Alakouluissa oppilaanohjauksesta huolehtivat luokanopettajat eri oppiaineiden ja koulun muun toiminnan yhteydessä, yläkoulussa oppilaanohjaus on oma oppiaine, josta huolehtivat opinto-ohjaajat. Yläkoulussa 7.-9. luokilla oppilaanohjaukseen kuuluu sekä oppitunteja että

henkilökohtaista ja ryhmäohjausta. Työelämään tutustumispäivä on kaikilla 7.-9. luokkalaisilla. Lisäksi kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla on työelämään tutustumisjakso. Yläkoulussa opinto-ohjausta on tarjolla päivittäin ja siellä toimii kaksi opinto-ohjaajaa.

5.3.2 Opiskelun, oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Oppilaalle annetun yleisen, tehostetun tai erityisen tuen tarkoituksena on taata oppilaalle mahdollisuus oppivelvollisuuden suorittamiseen hänen omien edellytystensä mukaisesti sekä edellytykset jatko-opintoihin. Oppilaan kasvua ja oppimista tuetaan arjen koulutyössä esimerkiksi ryhmien joustavalla jakamisella, eriyttämällä opetusta, osa-aikaisella erityisopetuksella tai pienryhmäopetuksella sekä koulunkäynninohjaajien työskentelyllä luokissa. Kun oppilas tarvitsee opiskelussaan säännöllisempää, laajempaa tai muutoin tehokkaampaa tukea, tuen tarvetta arvioidaan moniammatillisesti ja tarvittaessa oppilas saa tehostettua tukea. Tällöin oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma yhteistyössä huoltajien, opettajien ja muiden kuntouttavien tahojen kanssa. Jos oppilas tarvitsee jatkuvasti paljon tukea opiskelussaan ja koulunkäynnissään, hänelle voidaan tehdä päätös erityisestä tuesta. Hänelle voidaan myös tarvittaessa määritellä yksilölliset tavoitteet johonkin tai kaikkiin oppiaineisiin. Päätöksen erityisen tuen aloittamisesta tekee sivistys- ja hyvinvointijohtaja pedagogisen selvityksen ja tarvittaessa asiantuntijalausunnon perusteella. Päätöstä valmisteltaessa huoltajaa kuullaan asiassa. Erityisen tuen piirissä olevilla oppilailla on useimmiten kotiluokkana perusopetusryhmä ja opiskelua tuetaan suunnitelmallisesti erityisopetuksella ja muilla tukitoimilla. Oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Laajaa yksilöllistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetus järjestetään pääosin erityisluokassa Rantaroustin ja Kuulammen kouluilla. Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden esiopetus voidaan aloittaa myös esiopetusta järjestävässä päiväkodissa. Pidennetty oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna, jona lapsi täyttää kuusi vuotta. Pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään päätös erityisen tuen päätöksen yhteydessä ja oppilaalle laaditaan HOJKS.

5.4 Lukio-opetus

August Sahlsten on Oulun Lyseon lukion etäkampus Tyrnävällä ja on aloittanut toimintansa syksyllä 2018. Se on saanut nimensä tyrnäväläisen juustomestarin mukaan ja lukion tilat ovatkin entisen juustolan kotoisissa tiloissa Tyrnävän kirjaston välittömässä läheisyydessä.

AS-lukiossa opinnot suoritetaan kokonaan monimuoto-opiskeluna. Osalla tunneista opettaja on luokassa, osalla taas mukana videoneuvotteluyhteyden välityksellä. AS-lukio onkin edelläkävijä opusteknologian hyödyntämisessä. Kaikki oppimateriaali on digitaalista, ja opiskelijoilla on käytössään kannettavat tietokoneet. Sähköiset oppimateriaalit ovat opiskelijoille maksuttomia. Lukiolle on hankittu myös kirjasarjat opetusmateriaaleista, joita opiskelijat voivat käyttää tukemaan sähköistä oppimista. AS-lukiolaisilla on mahdollista täydentää kurssitarjotinta myös e-lukiossa. AS-

lukion erikoisuuksia on, että soveltavissa kursseissa on tarjolla myös ammattikorkeakoulun ja IB-lukion kursseja. Lukiolaisten päivät alkavat klo 8.15 ja koulupäivä päättyy 15.00. Oppilaat opiskelevat pääsääntöisesti omassa lukiossaan, mutta osallistuvat aika ajoin Oulun lyseon lukion yhteisiin tapahtumiin. Lukiolaisten opiskeluhuollon palvelut tarjotaan Tyrnävän kunnasta ja palvelut ovat käytössä kaikille opiskelijoille koko lukion ajan. Myös erityisopetusta on tarjolla lukiolaisille.

5.5 Lapsille ja nuorille suunnatut ennaltaehkäisevät perustason palvelut

Lapsille ja nuorille suunnatut ennaltaehkäisevät perustason palvelut kuten äitiys- ja lastenneuvolapalvelut, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut, opiskelu- sekä oppilashuollon kuraattori- ja psykologipalvelut sekä kasvatus- ja perheneuvonta ovat siirtyneet Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointivointialueelle 1.1.2023: <https://pohde.fi/>.

Pohteella perustason palveluina tuotetaan myös lapsiperheiden sosiaalityötä ja –ohjausta sekä perheoikeudellisia palveluita.

5.5.1 Lasten, nuorten ja perheiden palvelut

Lapsille, nuorille ja perheille suunnattuja alueellisia palveluja ovat muun muassa neuvolapalvelut, lapsiperheiden sosiaalityö ja sosiaaliohjaus, kasvatus- ja perheneuvonta sekä perhetyö ja lapsiperheiden kotipalvelu.

Lapsille, nuorille ja perheille suunnattujen palvelujen kokonaisuudesta käytetään nimeä perhekeskus. Palveluiden tehtävänä on

- edistää ja seurata lapsen ja perheen terveyttä ja hyvinvointia
- tarjota tukea vanhemmuudessa ja parisuhteessa
- tarjota varhaista tukea, hoitoa ja kuntoutusta
- ottaa huomioon perheen monimuotoisuus
- ehkäistä lähisuhdeväkivaltaa
- tarjota kohtaamispaikkoja, jotka mahdollistavat vertaistuen ja vahvistavat yhteisöllisyyttä.

5.5.2 Opiskeluhuolto

Opiskeluhuoltopalveluihin sisältyvät koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut.

Opiskeluhuolto on kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävää työtä, jolla edistetään, pidetään yllä ja luodaan edellytyksiä oppilaan ja opiskelijan hyvälle oppimiselle, psyykkiselle ja fyysiselle terveydelle sekä sosiaaliselle hyvinvoinnille. Opiskeluhuoltotyö kuuluu kaikille kouluissa ja oppilaitoksissa toimiville aikuisille. Opiskeluhuoltotyötä tehdään monialaisesti ja suunnitelmallisesti.

Opiskeluhuollon tavoitteena on edistää oppilaiden ja opiskelijoiden ja koko koulu- ja tai opiskeluyhteisön ja -ympäristön hyvinvointia, huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä ja opiskelijoiden osallisuutta. Tavoitteena on lisäksi turvata varhainen yksilökohtainen tuki sitä tarvitseville.

6 NUORISOTYÖ

Tyrnävän kunnan perusnuorisotyössä työskentelee vakituisena vastaava nuoriso-ohjaaja ja kaksi nuoriso-ohjaajaa. Elokuussa 2023 alkoi Mahdollisuuksia mukanaoloon mukuloille! -Läsnä olevaa nuorisotyötä tyrnäväläisessä kouluympäristössä -niminen hanke. Hanketyöntekijän työaika on jaettu puoliksi yläkoululla tapahtuvan koulunuorisotyön ja perusnuorisotyön kesken. Hankkeen tavoitteena on pyrkiä lisäämään yhteisöllisyyttä, vähentämään yksinäisyyden kokemuksia sekä lisäämään osallisuutta niin Kuulammen yläkoululaisten kuin paikkakunnalle saapuneiden ukrainalaisnuortenkin keskuudessa. Hankeaika jatkuu 31.12.2024 saakka.

Huhtikuussa 2023 alkoi hanke, jossa tehdään Tyrnävän kunnan nuorisotyön perussuunnitelma (NUPS). Hanke päättyy vuoden 2023 lopussa. Hankkeen tarkoituksena on vastata kysymykseen, mitä nuorisotyö Tyrnävällä on; avata nuorisotyöllinen käytäntö, määritellä arvopohja, päämäärä sekä käytössä olevat työmuodot. Nuorisotyön perussuunnitelma päivitetään kahden vuoden välein.

Tyrnävän kunta on mukana myös Lakeuden matalan kynnyksen palvelupiste -hankkeessa yhteistyössä Limingan ja Kempeleen kuntien kanssa. Tyrnävällä hankkeen painopisteenä ovat alle 29-vuotiaat nuoret ja aikuiset. Hankkeen tavoitteena on tarjota matalan kynnyksen palvelupisteet, joista mahdollistetaan erilaisten palvelujen saanti siirryttäessä koulutukseen tai työelämään. Jokaisessa palvelupisteessä hyödynnetään sekä lähipalveluja että digipalveluja. Hankkeessa kehitetään uusia, yhteneväisiä toimintamalleja edistämään eri väestöryhmien vuorovaikutusta ja kolmen kunnan alueella asuvien liikkuvuutta kuntien välillä sekä luodaan alueen asukkaille ja varsinkin syrjäytymisvaarassa oleville henkilöille paremmat mahdollisuudet saada palveluja ja tukea räätälöityyn työllistymiseen. Lisäksi hankkeen tavoitteena on edistää osallisuutta ja yhteisöllisiä menetelmiä sekä jakaa hyviä käytänteitä ja hyväksi havaittuja yhteistyömalleja viranomaissektorilla, 3. sektorin sekä työnantajapuolen välillä. Kuntien tuottamat sisällöt ovat kaikkien kolmen kunnan käytössä. Hankeaika on 1.1.2024 – 31.12.2026.

Nuorisovaltuusto on Tyrnävän kunnan vaikuttamistoimielin, joka toimii sivistys- ja hyvinvointiosaston alaisuudessa. Nuorisovaltuuston toimintasäännön mukaan nuorisovaltuusto mahdollistaa nuorten vaikuttamisen kunnassa ja sen päätöksenteossa ja pyrkii luomaan yhteyden

nuorten ja päättäjien sekä nuorten ja viranhaltijoiden välille. Nuorisovaltuustotoiminnan tavoitteena on tehdä päätöksenteko sekä demokratia tutuksi nuorille ja saada nuoriso kiinnostumaan yhteiskunnallisista asioista. Nuorisovaltuuston ohjaajana toimii vastaava nuorisohjaaja.

Tyrnävän kolmannen nuorisovaltuuston toimintakausi päättyy ja nuorisovaltuuston vaalit järjestetään marraskuussa 2023. Tyrnävällä nuorisovaltuuston toimintakausi kestää 2 vuotta. Toimintakautensa aikana nuorisovaltuusto kokoontuu noin 15 kertaa. Puheenaiheita kokouksissa ovat olleet nuorten mielenterveys ja pitkät jonot mielenterveyspalveluihin, julkinen liikenne sekä nuorten vapaa-aika.

Nuorisovaltuusto on ollut vuoden 2022–2023 aikana mukana monissa tapahtumissa, kuten syyskuussa Tyrnävän perunamarkkinoilla, marraskuussa Murron valo -tapahtumassa, toukokuussa nuorten hyvinvointi-illan järjestäjänä yhdessä nuorisotoimen kanssa sekä Tyrnävän Kesänportti -tapahtumassa. Nuorisovaltuustolla on edustaja kunnanvaltuustossa, sivistyslautakunnassa ja teknisessä lautakunnassa sekä useissa eri työryhmissä. Nuorisovaltuustolla on edustaja myös Pohjois-Pohjanmaan maakunnallisessa nuorisovaltuustossa.

Tyrnävän kunnan kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut on hakenut yhdessä Nousevan Rannikkoseudun kanssa EU-hanketta Solidaarisuusjoukkojen saamiseksi Tyrnävälle syksyllä 2023. Kaksi vapaaehtoista nuorta työskentelee lähinnä kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa noin kolmen kuukauden ajan. Nouseva rannikkoseutu ry toimii koordinoivana tukiohjelmana hankkeessa, jossa vastaanottavana organisaationa toimii Tyrnävän kunta. Hankkeen avulla pyritään lisäämään yhdessä tekemällä oppimista, vahvistamaan yhteisöllisyyttä ja mahdollistamaan nuorille uusia kansainvälisiä kokemuksia, jotka tukevat heidän kehitystään.

Tyrnävän kunnassa toimi vuonna 2022 yksi etsivä nuorisotyöntekijä (1htv). Etsivässä nuorisotyössä tavoitettiin vuonna 2023 39 nuorta. Nuorista saapui eniten yhteydenottoja peruskoulun, ammatillisen koulutuksen, nuorten aikuisten kuntouttavan työtoiminnan ja nuoren oman yhteydenoton kautta. Nuoret ohjautuivat etsivän nuorisotyön kautta useimmiten toisen asteen opintoihin, nuorten aikuisten kuntouttavaan työtoimintaan, mielenterveyspalveluihin ja työhön avoimille markkinoille. Eniten nuoret tarvitsivat etsivän nuorisotyön keskustelutukea, palveluohjausta ja apua opintojen nivelvaiheeseen.

6.1 Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus

Tuva-koulutus on alkanut etätoteutuksena Tyrnävällä tammikuussa 2023. Koulutuksen piirissä on ollut muutamia opiskelijoita. Tuva-koulutuksen tavoitteena on e-perusteiden mukaan antaa

opiskelijalle valmiuksia hakeutua lukiokoulutukseen tai ammatilliseen tutkintokoulutukseen, selkeyttää opiskelijan suunnitelmia jatko-opintoihin ja työelämään liittyvien toiveiden ja tavoitteiden suhteen sekä vahvistaa opiskelijan edellytyksiä suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärä ja sen päätteeksi suoritettava ylioppilastutkinto tai ammatillinen tutkinto.

Koulutuksen tavoitteena on lisäksi tukea opiskelijan jatko-opintojen ja uran valintaa. Koulutuksen aikana opiskelijan tavoitteena on tunnistaa omat vahvuutensa ja kiinnostuksen kohteensa ja rakentaa erilaisia vaihtoehtoja sekä toisen asteen opintoihin että työelämään. Koulutuksen tavoitteena on vahvistaa opiskelijan opiskelu/tutkintokielen taitoja ja eri tiedonalojen tekstitaitoja sekä viestintä- ja vuorovaikutustaitoja siten, että hänellä on riittävät edellytykset opiskella toisen asteen koulutuksessa. Koulutuksen tavoitteena on vahvistaa opiskelijan kiinnostusta ja motivaatiota elinikäiseen oppimiseen.

Tyrnävän etäopetukseen osallistuneet opiskelijat suunnittelevat koulutuskokeiluja Ammattiopisto Luovin eri toimipisteisiin ja muihin oppilaitoksiin. Kaksi kolmasosaa opiskelijoista on jatkanut tutkintotavoitteiseen koulutukseen syksyn 2023 aikana.

Kuva 6. Tuvan koulutuksen osat.

Koulutuksen suoritus aikaan on perustelluista syistä mahdollista hakea lisää aikaa.

6.2 Liikuntapalvelut

Tyrnävän kunnassa pyritään edistämään kaikkien kuntalaisten hyvinvointia tarjoamalla monipuolisia liikuntamahdollisuuksia ja kannustamalla liikunnalliseen elämäntapaan. Liikkuva

kunta -ohjelma on näiden tavoitteiden toteuttamisessa tärkeässä roolissa. Lasten ja nuorten liikunnan edistämiseksi Tyrnävän kunnan kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut tekee yhteistyötä niin kunnan eri osastojen, kuin Tyrnävällä toimivien yhdistysten ja yritysten kanssa järjestämällä erilaisia hyvinvointi- ja liikuntatapahtumia sekä muuta matalan kynnyksen liikuntatoimintaa. Tyrnävän kunnan tilaohjelma myös mahdollistaa liikuntatilojen käytön lapsille, nuorille ja lapsiperheille edullisesti. Pohjois-Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry:n kuntakumppanuus tukee kunnan liikunnallisten tavoitteiden saavuttamista tarjoamalla asiantuntijaverkoston ja työkaluja liikuntapalveluiden kehittämiseksi.

Vuonna 2021 aloitetun Harrastamisen Suomen mallin kerhotoiminnan avulla on saatu runsaasti uutta liikuntatarjontaa tyrnäväläisille lapsille ja nuorille. Hankkeen kautta kunnan perusopetusikäisille (1.–9.lk) lapsille ja nuorille alettiin tarjota enemmän kädentaitoja ja liikuntaa kehittäviä harrastuksia paikallisten ja seudullisten toimijoiden kautta Tuu mukaan! -harrastusten nimellä. Lukuvuonna 2023–2024 Tuu mukaan! -harrastukset toimivat Tyrnävällä jo kolmatta kautta. Kuluvana kautena kunnassa on ollut seitsemän eri liikuntaharrasteryhmää. Kulloinkin tarjolla olevat harrastukset ovat koulukohtaisia, joten kaikille lapsille ja nuorille ei välttämättä tarjota samoja harrastuksia. Aktiivisia harrastajia liikuntaharrastuksissa on ollut vuonna 2023 noin 70, kun ilmoittautuneita on ollut 100 oppilasta.

6.3 Kirjastopalvelut

Kirjastolaki velvoittaa kunnan järjestämään osallistumisen, elinikäisen oppimisen ja kulttuurin kokemisen mahdollisuuksia kirjastoissa. Kirjastolain yhtenä tavoitteena on edistää lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa. Hyvä lukutaito antaa edellytykset pärjätä koulussa, työelämässä ja informaatioyhteiskunnassa. Se myös ehkäisee syrjäytymistä ja edistää yhteiskunnallista tasa-arvoa. Lukeminen on tärkeää, sillä se kehittää sosiaalisia taitoja, viestintä- ja empatiakykyä sekä parantaa keskittymiskykyä. Lukutaito kehittyy vain lukemalla. Kirjastoilla on koulujen ja kotien ohella merkittävä rooli lukutaidon edistämässä. Kirjastot tarjoavat monipuolista luettavaa kaikenikäisille ja niiden palvelut ovat kaikille avoimia ja maksuttomia. Kirjastovierailujen, erilaisten lukudiplomisuuritusten ja kirjavinkkausten on todettu lisäävän lasten ja nuorten lukuinnostusta ja sen takia niiden aktiivinen tarjoaminen on tärkeää.

Henkilöstötilanne kirjastossa parani, kun lasten- ja nuorten kirjastovirkailijan toimi vakinaistettiin vuoden 2022 alusta. Lasten- ja nuorten kirjastovirkailijan pääasiallisena tehtävänä on toteuttaa Tyrnävän lasten- ja nuorten kirjastopolkua, joka hyväksyttiin osaksi kunnan perusopetussuunnitelmaa kesäkuussa 2021.

Tyrnävän kunnan lasten ja nuorten kirjastopolku pitää sisällään esikoulusta alkaen jokaiselle ikäluokalle oman lukuintoa vahvistavan toimenpiteen:

Esikoulu

- Kirjaston tiloihin tutustuminen kirjaston tekemän videon kautta
- Lukuhöperö-lukudiplomi

1.luokka

- Myllykirjastoon tutustuminen Tonttukierroksella. (Myllykirjaston jännittävä tutustumiskierros, jossa kuljetaan koko kirjastorakennus läpi tutustuen samalla rakennuksen historiaan. Jokainen ekaluokkalainen saa kierroksella oman kirjastokortin. Tonttukierros –nimi tulee siitä, että kierroksen aikana etsitään myös kolme myllytonttua; Puikula, Rosamunda ja Timo.)

3. luokka

- Kirjastosuunnistus. Kirjaston tiloihin ja kirjojen järjestykseen tutustuminen erilaisia tiedonhakutehtäviä suorittaen

4. luokka

- Verkkokirjaston ja e-kirjaston opetus

5. luokka

- Verkkokirjaston ja e-kirjaston kertaus

6.luokka

- Tiedonhaun opetus projektityössä

7. luokka

- Kirjaston käytönopetus

9. luokka

- Tiedonhaun opetus projektityössä

1.-6.luokka ja 8. luokka

- Kirjavinkkaus

Kirjastopolussa on huomioitu myös lukiolaiset ja 2.asteen opiskelijat. Heille toteutetaan kirjaston käytönopetuksia erikseen sovittaessa kunkin kohderyhmän tarpeet huomioiden. Kirjastopolun myötä vuonna 2021 lasten lainojen lukumäärä kasvoi edellisestä vuodesta n. 4 500 lainalla.

Tyrnävän kirjastossa on järjestetty AVI:n hankerahoituksella mahdollistettuja kirjailijavierailuita jo pitkään naapurikuntien kirjastotoimien kanssa yhteistyössä. Vuosittain koulut saavat useampia kirjailijavieraita kyseisen rahoituksen kautta, kohderyhmä vaihtelee vuosittain. Kirjasto on ollut mukana myös muissa paikallisilla ja seudullisissa lukutaitohankkeissa, joita on rahoittanut mm. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Päiväkodit, koulut ja muut ryhmät voivat tulla käymään kirjastossa myös aukioloaikojen ulkopuolella erikseen sovittuna ajankohtana. Ryhmäkäyntien pääasiallinen toiminta on aineiston lainausta ja palautusta. Ryhmäkäyntejä kirjastossa oli vuonna 2022 149, joissa kävi yhteensä 2150 lasta opettajan tai muun ohjaajan kanssa.

Kuntamme alle kouluikäisiä lapset huomioitiin kirjaston lukutaitotyössä seuraavilla toimenpiteillä.
0-6 -vuotiaat:

- kirjaston lahjoittama kirja vastasyntyneelle (neuvolan kanssa yhteistyössä)
- kirjaston Satupassi lapsen ja vanhemman yhteisiin lukuhetkiin (neuvolan ja päiväkotien kanssa yhteistyössä)
- perhepäivähoitajien aamupäivä kerran kuukaudessa kirjastossa (kerran kuussa järjestettävä ohjelmallinen tuokio, joka on suunnattu kunnallisille ja kunnan yksityisille perhepäivähoitajille sekä kotihoidossa oleville lapsille)
- päiväkodeille suunnatut vapaaehtoisvoimin toteutettavat satuhetket loppuivat koronan myötä kokonaan

Kirjastossa järjestettiin enenevässä määrin erilaisia kirjallisuutta ja lukuintoa edistäviä tapahtumia vuosina 2019-2022. Vuonna 2019 tapahtumia oli 21, kun vuonna 2022 niitä oli jo 42. Kokonaisuudessaan kirjasto järjesti vuonna 2022 yhteensä 74 erilaista tapahtumaa, joissa oli 3706 osallistujaa eli noin 56 % tyrnäväläisistä.

Tyrnävän kirjaston Temmeksen sivukirjasto lakkautettiin elokuussa 2021. Temmeksen asukkaiden kirjastopalvelut turvattiin kirjakaapilla, joka sijoitettiin liikuntahallin eteiseen. Tyrnävän kirjaston palveluita laajennettiin myös Murron kylälle kirjakaapilla, joka sijaitsee Murron koulun uuden osan eteisessä. Kirjakaappeja päivitettiin ja huollettiin viikoittain.

Kirjasto tekee yhteistyötä mm. koulujen, päiväkotien, muiden kunnan osastojen, yhdistysten, järjestöjen ja vapaaehtoisten kanssa ja osallistuu yhtenä toimijana ja toteuttajana erilaisiin kunnan tapahtumiin, kampanjoihin yms.

Lukeva kunta -ohjelma, joka alkoi vuonna 2020 Lukuliikkeen alulle panemana, jatkuu edelleen. Ohjelman tiimoilta kirjastossa on kokoonnuttu poikkihallinnollisella asiantuntijaryhmällä suunnittelemaan lukemiseen liittyviä toimenpiteitä, joiden myötä edistää lukutaitoa. Lukeva kunta -ohjelman tavoitteena Tyrnävällä on edistää ja innostaa kaikenikäisten lukuharrastusta ja lukutaitoa, pääpaino on kuitenkin lapsissa ja nuorissa.

6.4 Kulttuuripalvelut

Kulttuuripalveluita tyrnäväläislapsille ja -nuorille sekä heidän perheilleen tarjoavat kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden lisäksi Lakeuden kansalaisopisto, Limingan seudun musiikkiopisto ja taiteen perusopetus, yrittäjät ja kolmannen sektorin edustajat. Kunnan kulttuuritoimi tekee hyvää yhteistyötä kunnan muiden toimien kuten elinvoimatoimen tai koulujen kanssa matalan kynnyksen kulttuuripalveluiden tarjoamiseksi nuorille kuntalaisille markkinatapahtumissa tai osana koulujen ja varhaiskasvatusyksiköiden suunnitelmallista toimintaa. Tyrnävän kunnan kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut järjestää vuositasolla noin 130 tapahtumaa yksin tai osatoteuttajana. Hyvinvointitapahtumiksi voitaisiin laskea lähes kaikki kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden järjestämät tapahtumat, joko kunnan tai yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa järjestetyt, joita esimerkiksi toimintakaudella 2022–2023 toteutui noin 70 kpl. Kaikissa KuVa-palveluiden järjestämissä tapahtumissa oli yhteensä noin 9000 kävijää.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden laadukas, tavoitteellinen työskentely on näkynyt muun muassa hyvänä medianäkyvyytenä:

mm. Lukemisen edistämisen hankkeiden,

elokuun 2022 taidenäyttelyn (Oulun taidemuseoyhteistyö),

Oulu2026 –rauhankoneiden sekä Marrastulet-tapahtumakokonaisuuden osalta.

Kulttuuritoimi on mahdollistaja, koordinoija ja viestijä niin kuntaorganisaation sisällä kuin sidosryhmienkin kanssa. Kulttuuritoimi vahvistui, kun osa-aikainen kulttuuriohjaaja aloitti

työskentelyn Tyrnävän kunnassa toukokuussa 2022. Yksi kulttuuriohjaajan tehtävistä on tapahtumatuotannon lisäksi edistää kulttuurikasvatussuunnitelman päivitystyötä. Päivitystyö saatiin päätökseen, kun kulttuurikasvatussuunnitelma saatiin 21.6.2023 sivistyslautakunnan hyväksymänä osaksi Tyrnävän kunnan perusopetussuunnitelmaa. Kulttuurikasvatussuunnitelma tulee myös varhaiskasvatussuunnitelman liitteeksi.

Tyrnäväläislapsilla on kotipaikkakunnallaan mahdollisuus tutustua kulttuurikohteisiin ja -ympäristöihin, saada kulttuurikokemuksia tapahtumissa, koulu- ja hoitopäivien aikana sekä harrastuksissa. Kulttuurisia sisältöjä ja osallisuuden kokemuksia tarjotaan esimerkiksi Myllykirjastossa näyttelyiden, esitysten ja tapahtumien työpajojen sekä vapaan sivistystyön kurssien kautta.

6.5 Työllisyyspalvelut

Työllisyydellä ja koulutustasolla on keskeinen merkitys väestön hyvinvoinnin taustalla ja työllisyyspalveluilla on tässä keskeinen rooli. Tyrnävän työllisyyspalvelut on ollut mukana työllisyyden kuntakokeilussa maaliskuusta 2021 lähtien, joten olemme hoitaneet pitkään kaikkien alle 30-vuotiaiden TE-palvelut. Työllisyyspalvelujen tavoite on nopeuttaa työttömien työnhakijoiden työllistymistä tai ohjautumista erilaisiin koulutuksiin ja palveluihin. Tavoitteeseen päästään kuuntelemalla asiakkaan toiveita ja tarvittaessa räätälöimällä palveluita asiakkaan työkyky huomioiden. Koska asiakkaiden työllistymistä ei pystytä edistämään aina pelkästään työllisyyspalveluiden käytettävissä olevilla keinolla, työllisyyspalveluissa tehdään tiivistä yhteistyötä hyvinvointialueen terveys- ja kuntoutuspalvelujen sekä Kelan kanssa. Työllisyyspalveluissa työtä tehdään yhteistyössä myös muiden sidosryhmien kuten Tyrnävä Kehitys Oy:n ja etsivä nuorisotyöntekijän kanssa. Työllisyyspalveluiden kokonaisuuteen kuuluu myös TYP-palvelut/Pohjois-Pohjanmaan monialainen yhteispalvelu. Palkkatukityöllistämistä, oppisopimuskouluttamista, omaehtoisia opintoja sekä työkokeiluja toteutetaan voimassa olevien

lakien ja päätösten mukaisesti. Palkkatukityöllistämässä pääkohderyhmänä ovat etenkin alle 24-vuotiaat työttömät työnhakijat sekä henkilöt, joilla on alentunut työkyky.

Työllisyyspalveluissa työskentelee työllisyys- ja hyvinvointikoordinaattori ja omavalmentaja. Lisäksi työllisyyden kuntakokeilun kautta työskentelee Tyrnävällä kaksi omavalmentajaa (yht. 1,2 työpanosta).

Tyrnävän kunta on mukana valmistelemassa TE2024-uudistusta yhteistyössä Oulun ja muiden kuntien (Hailuoto, Ii, Kempele, Liminka, Lumijoki, Muhos, Pudasjärvi, Utajärvi, Vaala) kanssa. Tavoitteena on rakentaa työllisyysalue, jossa Oulu olisi järjestämisvastuukunta, joka vastaa siitä, että lakisääteiset palvelut järjestetään kaikille 11 kunnan kuntalaisille ja siitä, että palveluita on saatavilla yhdenvertaisesti. Lähikunnat järjestävät tietyt lähipalvelut itse. Tyrnävän kunnan tavoitteena on järjestää etenkin ne palvelut jatkossakin, joita työllisyyden kuntakokeilussa on järjestetty kuten työllistymissuunnitelmat, työllistymisen tukeminen ja seuranta, työvoimapoliittiset lausunnot, aktivointisuunnitelmat ja monialaiset työllistymistä edistävät suunnitelmat. Työllisyysalue aloittaa toimintansa 1.1.2025.

Tyrnävän kunta tarjoaa noin 80 kesätyöpaikkaa nuorille vuosittain. Kunnan kesätyöpaikat ovat tarkoitettu ensisijaisesti 9.-luokkalaisille tyrnäväläisille nuorille, mutta loput täyttämättä jääneet paikat arvotaan toisen asteen opiskelijoille sekä 7. ja 8.luokkalaisille. Lisäksi Tyrnävän kunta jakaa kesätyösetelin kaikille tyrnäväläisille 9.-luokkalaisille nuorille. Kesätyösetelin avulla nuori voi hakea kunnan järjestämään kesätyöhön, yritykseen, yhdistykseen tai kotitalouteen kesätöihin. Vaihtoehtoisesti tyrnäväläinen nuori, joka on perustanut 4H-yrityksen, voi hakea kesäyrittäjätuen. Kesäyrittäjätuen voivat hakea 13 – 28-vuotiaat nuoret ja aikuiset. Sekä kesätyösetelin että kesäyrittäjätuen arvo on 280€.

6.6 Vapaa sivistystyö

Taiteen perusopetus aloitettiin Tyrnävällä syksyllä 1998. Opetuksen painotusalueet olivat kevääseen 2018 saakka arkkitehtuuri ja ympäristökasvatus, joita lähestyttiin ottamalla huomioon oppilaiden ikäkausien mukaiset edellytykset. Kesällä 2018 opetussuunnitelma päivitettiin ja hyväksyttiin sivistys- ja hyvinvointilautakunnassa. Opetuksen sisällöksi valittiin käsityö ja kädentaidot. Tyrnävällä annetaan taiteen perusopetusta Kuulammen koululla ala-asteikäisille oppilaille, ryhmään otetaan 16 oppilasta. Lukuvuonna 2021-2022 taiteen perusopetukseen on osallistunut 12 henkilöä.

Lakeuden kansalaisopisto toimii Limingan, Lumijoen ja Tyrnävän kuntien alueella ja tarjoaa matalan kynnyksen harrastus- ja virkistysmahdollisuuksia ja yleissivistävää koulutusta tasa-arvoisesti kaikenikäisille toimialueensa asukkaille. Kansalaisopisto järjestää alueensa kunnissa

konsertteja, näyttelyitä ja tapahtumia. Kansalaisopiston tavoitteena on edistää kuntalaisten aktiivista osallistumista, yhteisöllisyyttä sekä henkistä että fyysistä hyvinvointia. Kansalaisopisto pyrkii tarjoamaan asiakkailleen laaja-alaisen ja helposti saavutettavan kurssivalikoiman. Kaikki kurssit ovat avoimia myös muiden kuntien asukkaille. Lukuvuonna 2021-2022 tarjottiin Tyrnävällä 26 kurssia, joista vain 18 toteutui. Korona-aikana on ollut haasteita löytää opettajia kursseille, ja käytettävissä olevien tilojen vähyys on luonut omat haasteensa toiminnalle. Tilanteen tasoittuessa onkin tarpeen kehittää kansalaisopiston toimintaa ja kurssitarjontaa, jotta hyvinvoinnin osaluokkiin kuten elintapoihin, opiskeluun ja osallisuuteen vastattaisiin vapaan sivistystyön kautta entistä paremmin.

Limingan seudun musiikkiopisto on vireä neljän kunnan alueella toimiva musiikkioppilaitos. Innokas ja motivoitunut opettajakollegio mahdollistaa noin 230 lapsen ja nuoren musiikillisen kasvun Limingan seudun musiikkiopiston toiminta-alueella. Tyrnävän kunnalla on vuonna 2022 yhteensä 56 oppilaspaikkaa musiikkiopistossa, sillä oppilaspaikkoja lisättiin talousarviokäsittelyn kautta kuudella. Kunnan hyvinvointisuunnitelmaan vuosille 2017-2020 asetettuun lisätä hyvinvointia koulutuksella vapaan sivistystyön kautta toteutuu hyvin. Omalla kotipaikkakunnalla toteutuva musiikinopetus vastaa myös hyvinvoinnin haasteeksi tunnistettuihin pitkiin välimatkoihin ja heikkoon julkiseen liikenteeseen, sillä musiikinopiskelu on saavutettavampaa kotipaikkakunnalla. Hyvinvointi musiikkiopistossa merkitsee oppilaiden innostuneisuutta ja motivoituneisuutta omaan opiskeluun. Musikaalinen harrastus, erilaiset konsertit ja osallistuminen kunnan tapahtumiin tarjoavat monipuolisia kulttuurielämyksiä kuntalaisille.

6.7 Seurakunta ja diakoniatyö

Tyrnävän seurakuntaan kuului vuoden 2023 lopussa 5441 jäsentä, eli noin 83 % tyrnäväläisistä on seurakunnan jäsenenä. Tyrnävä on ikärakenteeltaan nuori pitäjä, joten seurakunnan työssä lapsilla, nuorilla ja heidän perheillään on erityinen asema. Seurakunnan varhaiskasvatus järjestää perinteisen päivä- ja perhekerhotoiminnan lisäksi erilaisia tapahtumia ja toimii yhteistyössä paikallisten varhaiskasvatuksen yksiköiden kanssa. Varhaisnuoriso- ja nuorisotyö kokoavat nuoria kerhoihin, partioon, kuorotoimintaan, nuorteniltoihin sekä kouluttaa nuoria kerhonohjaaja- ja isostehtäviin. Uutena avauksena kouluyhteistyössä on Koulusaapas -toiminnan aloittaminen. Rippikoulutyössä tavoitetaan miltei koko rippikouluikäluokka niin Tyrnävällä kuin järjestörippikouluissa rippikoulunsa suorittavien osalta. Diakoniatyö on läsnä eri työaloilla ja erityisesti perheiden tuen tarpeissa. Diakoniatyön yhteydessä huomionarvoista on Yhteisvastuukeräyksen lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvät vuositeemat 2023 ja 2024. Jumalanpalveluselämä sekä kirkolliset toimitukset toteutuvat lasten, nuorten ja heidän perheidensä juhlassa ja arjessa, ilon ja surun hetkinä. Hyvin toimivat verkostot ja kumppanuudet ovat seurakuntatyön suuri voimavara. Suunnitelmakauden

verkostoihin liittyvä haaste lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisessa on hyvinvointialue Pohteen kanssa eri työaloilla järjestettävä yhteydenpito ja yhteistyö.

6.8 Yhdistykset, järjestöt ja säätiöt

Yhdistyksillä on merkittävä rooli kunnan elinvoiman ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistäjänä. Yhdistykset järjestävät kuntalaisille mm. kerho- ja vertaistoimintaa, liikuntapalveluja, kulttuuritoimintaa, tapahtumia ja tilaisuuksia ja tukevat näin kunnan yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Kunnassa toimii myös elinkeinoelämän, alkutuotannon ja yleisen turvallisuuden edistämiseen keskittyviä yhdistyksiä, esim. Tyrnävän yrittäjät, maatalouteen liittyvät yhdistykset sekä Vapepa ja SPR. Yhdistyksillä ja kunnalla on sama päämäärä: kuntalaisten hyvinvoinnin tukeminen ja ennaltaehkäisevien toimintojen tuottaminen. Yhteiseen päämäärään pääsemiseksi kunta haluaa tukea yhdistystoimintaa tunnustamalla yhdistysten merkityksen kunnalle, tarjoamalla maksuttomia tiloja yhdistysten käyttöön, maksamalla järjestöavustuksia, tukemalla yhdistysten toimintaa nimetyn järjestöyhdyshenkilön avulla, ottamalla yhdistykset mukaan kunnan toimintojen suunnitteluun, viestimällä yhdistysten toiminnasta kuntalaisille sekä kutsumalla yhdistykset säännöllisesti koolle.

7 HYVINVOINTISUUNNITELMAN 2023–2026 TAVOITTEET JA TOIMENPITEET

Tyrnävän kunnan laaja hyvinvointisuunnitelma (2021–2025) löytyy osoitteesta: <https://www.tyrnava.fi/paatoksenteko-ja-kunta/hyvinvointi.html> (liite: Tyrnävän kunnan hyvinvointisuunnitelma 2021–2025). Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen tavoitteita ja toimenpiteitä on kirjattu useiden painopisteidemme alle. Tyrnäväläiset lapset ja nuoret osallistettiin valitsemaan toimenpide-ehdotukset vuosille 2023–2026 laajan hyvinvointisuunnitelman pohjalta. Kysely toteutettiin joulukuussa 2023 Padlet -alustalla, johon oppilaskunnat ja kustakin koulusta valitut hyvinvoinnin yhdyshenkilöt kävivät valitsemassa tärkeimmiksi kokemansa toimenpide-ehdotukset. Lisäksi yksi esikouluryhmä vastasi kyselyyn ryhmän henkilöstön tukemana. Eniten ääniä saadut toimenpide-ehdotukset otetaan huomioon kunkin osaston seuraavien vuosien talousarviosuunnitelmissa.

Lisäksi lapsilta ja nuorilta tiedusteltiin myös avoimien kysymyksien kautta, mikä on Tyrnävällä parasta, mitä Tyrnävälle toivottaisiin lisää ja miten lapsi tai nuori voisi itse parantaa omaa hyvinvointiaan.

Toimenpide-ehdotuksiksi vuosille 2023–2026 valittiin:

1. Lasten ja nuorten mielenhyvinvointia edistetään tarjoamalla helposti saavutettavia harrastusmahdollisuuksia, palveluita, tapahtumia, ohjausta, neuvontaa ja tietoa.
2. Harrastusmahdollisuuksien kehittäminen.
3. Yksinäisyyden, syrjäytymisen ja koulu-uupumuksen ennaltaehkäisy yhteisöllisyyttä lisäämällä ja ainutlaatuisella nuorisotyöllä.
4. Yleisten alueiden, puistojen, reitistöjen ja leikkipaikkojen kehittäminen.

Avoimista vastauksista nousi esille etenkin se, että lapset ja nuoret kaipaavat enemmän vapaa-ajan toimintaa ja palveluita sekä paremmat tilat nuorisotilatoiminnalle. Lisäksi toivottiin parempaa taloudellista tilannetta asioiden toteuttamiseksi. Hyviksi puoliksi nostettiin rauhallisuus, turvallisuus, luonnonläheisyys, perunantuotanto ja tractor-pulling kisat. Lapset ja nuoret kokevat, että palvelut kuten kirjasto ja kauppa ovat lähellä. Koulu ja leikkipuistot nostettiin myös esille parhaina asioina.

8 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN SEURANTA JA ARVIOINTI

Jokaisella hyvinvointialueella ja kunnalla on velvollisuus laatia lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Kunnat voivat laatia suunnitelman myös yhdessä. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien tarkoituksena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia kunnassa ja hyvinvointialueella. Koska lastensuojelun järjestämisvastuu kuuluu hyvinvointialueelle, hyvinvointialueen suunnitelman tavoitteena on myös tukea lastensuojelun järjestämistä ja kehittämistä.

Kunnan ja hyvinvointialueen on tehtävä yhteistyötä suunnitelmien laadinnassa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmat ovat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa (järjestämislaki) tarkoitettuja hyvinvointisuunnitelmia, joten hyvinvointialueen ja kunnan yhteistyövelvoitteista säädetään tarkemmin järjestämislain 6 ja 7 §:ssä.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien sisällöstä säädetään lastensuojelulain 12 §:ssä. Sekä hyvinvointialueen että kunnan lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee sisältää tiedot:

- lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta
- lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista
- yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä ja

- suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta (THL, viitattu 3.1.2024).

Suunnitelman seuranta ja arviointia tukee lasten ja nuorten moniammatillinen yhteistyöryhmä sivistyspalveluiden, hallinnon- ja kehittämisen, kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden sekä johtoryhmän ohjaamana. Indikaattoritiedot muodostuvat väestörakennetta, sosioekonomista asemaa ja terveyttä sekä palveluiden toimivuutta kuvaavista kokonaisuuksista, jotka kerätään väestötietojen, erilaisten asiakkuustietojen ja kyselyjen kautta. Lasten ja nuorten osalta yksi tärkeimmistä indikaattoritiedonlähteistä on kouluterveyskysely, jonka THL toteuttaa joka toinen vuosi. Tämän lisäksi kouluissa tehdään omia kyselyitä vanhemmille ja oppilaille sekä toteutetaan jatkuvaa seuranta. Lapset puheeksi keskustelut käydään säännöllisesti, joiden seuranta toteutetaan Wilmassa. Lisäksi vasukeskustelut tehdään vuosittain varhaiskasvatuksen puolella.

Muita tärkeitä mittareita ovat koulu- ja armeijapudokkaat sekä Pohteen järjestämä kuntouttava työtoiminta. Kuntouttavassa työtoiminnassa oli vuonna 2023 yhteensä 11 nuorta ja etsivä nuorisotyön asiakkauudessa 39 nuorta. Koulupudokkaita (peruskoulun jälkeen) ei saisi enää olla, sillä oppivelvollisuuden laajentuminen vuonna 2021 tarkoittaa sitä, että kaikille 9.luokan päättäneille on löydettävä jatkopolku. Armeijapudokkaista muutamia ohjautuu armeijan sosiaaliohjauksen toimesta etsivälle nuorisotyöntekijälle vuosittain.

9 HYVINVOINNIN EDISTÄMISTÄ TUKEVAT SUUNNITELMAT

Esiopetussuunnitelma

Opetussuunnitelmat

Varhaiskasvatussuunnitelma

Kulttuurikasvatussuunnitelma

<https://www.tyrnava.fi/koulutus-ja-kasvatus/perusopetus/opetussuunnitelmat.html>

LÄHTEET

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2023. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
Viitattu 18.10.2023. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/toimijat-tyontuki-hallinto/hallinto/lasten-ja-nuorten-hyvinvointisuunnitelmat>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2023. Sotkanet.fi. Tilastohaku.
<https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/index>

Tyrnävän kunnan laaja hyvinvointikertomus 2021 – 2024. <https://www.tyrnava.fi/paatoksenteke-ja-kunta/hyvinvointi.html>

Tyrnävä – paikka kasvaa!

2024